

Skupština Hrvatskog pravnog centra na svojoj 26. sjednici održanoj 24. svibnja 2012. godine, jednoglasno je usvojila sljedeće

IZVJEŠĆE O RADU HRVATSKOG PRAVNOG CENTRA U 2011. GODINI

I. Uvodno

Ovaj izvještaj obuhvaća razdoblje djelovanja HPC-a od 1. siječnja do 31. prosinca 2011. godine. O projektima na temelju kojih je HPC djelovao u 2011. godini i planu rada do kraja te godine Skupština HPC-a informirana je na svojoj 25. sjednici od 2. prosinca 2011. U odnosu na tu informaciju nije bilo promjena u radu HPC-a do kraja izvještajnog razdoblja što znači da je tijekom 2011. godine HPC djelovao na temelju i u okviru šest odobrenih i ugovorenih projekata te jedne institucionalne potpore, također ugovorene, izvodeći sljedeće projekte/aktivnosti:

1. – 2. Projekti uz potporu UNHCR-a i Veleposlanstva Kraljevine Nizozemske u Zagrebu (aktivnosti usmjerene na pravnu pomoć tražiteljima azila i unapređenje sustava azila u RH; te na praćenje postupanja policijskih službenika s nezakonitim migrantima),
3. Projekt uz potporu *UN Voluntary Fund for Victims of Torture* - UNVFVT (aktivnosti usmjerene na zaštitu žrtava mučenja među tražiteljima azila),
4. Projekt uz potporu Europske unije (nositelj: *The Equal Rights Trust* iz Londona – ERT) (aktivnosti usmjerene na podizanje kapaciteta OCD-a i pravnika/ca u području jednakosti i suzbijanja diskriminacije i osnivanje Foruma OCD-a),
5. Projekt uz potporu Europske unije (nositelj: *Human European Consultancy* iz Nizozemske – HEC) (aktivnosti usmjerene na edukaciju predstavnika/pravnika-ca OCD-a o antidiskriminacijskom zakonodavstvu),
6. Projekt pružanja besplatne pravne pomoći uz potporu Ministarstva pravosuđa, i djelovanje Pravnog savjetovališta HPC-a,

7. Aktivnosti usmjerene na jačanje kapaciteta i razvoj HPC-a poduprte institucionalnom potporom Zaklade za razvoj civilnog društva (praćenje natječaja i pisanje novih projekata, sudjelovanje na domaćim i međunarodnim skupovima, održavanje i razvoj suradnje s drugim nevladinim organizacijama i sl.).

HPC je u 2011. stekao status *National Focal Point* u RH Agencije Europske unije za temeljna prava - FRA (sklopljen je okvirni ugovor za pružanje konzultantskih usluga).

Svrha, sadržaj i način izvođenja svih aktivnosti u 2011. godini usko su povezani s onima iz 2010., te su nastavljeni u 2012. godini

Po svim ugovorima ispunjene su sve obveze, u rokovima su podneseni izvještaji te su svi izvještaji (i narativni i financijski) prihvaćeni (osim za UNVFVT, koji se očekuje, premda je sklopljen ugovor za 2012., te za Veleposlanstvo Kraljevine Nizozemske u Zagrebu koji izvještaj je u identičnom sadržaju prihvaćen od strane UNHCR-a).¹

Dio ovog izvještaja čine cjeloviti izvještaji po svim navedenim projektima (prilozi 1-5).

II. Pregled aktivnosti prema programskim usmjerenjima

Sve projektne aktivnosti odvijale su se u skladu sa Strategijom 2009. - 2012. te se sažeto prikazuju prema programskim usmjerenjima HPC-a.

1. Pravno zagovaranje (cilj: podizanje standarda zaštite ljudskih prava)

Aktivnosti usmjerene na pravno zagovaranje u 2011. godini prvenstveno su se odnosile na pružanje pravne pomoći ugroženim pojedincima putem rada Pravnog savjetovališta HPC-a (prima stranke svake srijede od 15.00 do 17.00 sati za vrijeme odvjatničkog dežurstva, po potrebi i izvan toga termina); putem pružanja pomoći tražiteljima azila, strancima kojima je odobrena supsidijarna zaštita i azilantima u postupku integracije (na terenu – u Prihvatilištu za tražitelje azila u Kutini i hotelu Porin, Prihvatnom centru za strance u Ježevu te u uredu HPC - a); kao i putem pružanja pomoći (potencijalnim) žrtvama mučenja među migrantima. U Prihvatilištu u Kutini i Porinu se redovito organizira i pravničko dežurstvo za tražitelje azila.

Pružena je konkretna pravna pomoć ugroženim pojedincima (602 slučaja pružanja opće pravne informacije; 133 slučaja pružanja pravnog savjeta, 29 slučaja zastupanja u upravnim stvarima), kako slijedi.

¹ Navedeni su izvještaji u međuvremenu prihvaćeni (nap. ur.)

U okviru Pravnog savjetovišta u uredu HPC- pružena je pravna informacija i/ili pravni savjet građanima/građankama u ukupno 250 slučajeva. Najveći broj pitanja odnosio se u ovom razdoblju na (a) dugotrajnost sudskih postupaka, nezakazivanje rasprave nakon podnošenja tužbe; (b) rješavanje vlasničkopravnih, (c) pravo nasljeđivanja, pisanje oporuke, (d) pitanja iz postupka ostvarivanja prava iz mirovinskog osiguranja, (e) prava vlasnika stana u kojemu se nalazi zaštićeni najmoprimac, (f) ostvarivanje prava stranaca na privremeni boravak i zdravstvenu zaštitu, (g) razna pitanja vezana za provođenje ovršnog postupka (bilo da su se obraćali ovrhovoditelji bilo ovršenici), (h) osnivanje i rad udruga, (i) razna pitanja iz kaznenog postupka, kako osoba koje žele prijaviti kazneno djelo, tako i osumnjičenih, vezano za njihova prava, (j) način podnošenja ustavnih tužbi i tužbe Europskom sudu za ljudska prava, (k) gašenje obrta i plaćanje doprinosa za mirovinsko osiguranje, (l) neodgovaranje državnog odvjetništva i USKOK-a na prijave vezane za prevare i kriminal, (m) pitanje vođenja upravnih postupaka iz raznih područja; (n) ostvarivanje prava na besplatnu pravnu pomoć.

Besplatna pravna pomoć i/ili pravni savjet pruženi su tražiteljima azila, strancima kojima je odobrena supsidijarna zaštita i azilantima u postupku integracije – ukupno 355 slučaja pružanja opće pravne informacije, 116 slučajeva pružanja pravnog savjeta te 29 slučajeva zastupanja u prvostupanjskom upravnom postupku.

Također je pravna pomoć pružana i prepoznatim žrtvama mučenja među tražiteljima azila (17 slučajeva ukupno, 17 pruženih općih pravnih informacija, 17 slučajeva pruženih pravnih savjeta, 50 razgovora s psihologom i 5 slučajeva zastupanja). Besplatna pravna pomoć tražiteljima azila i prepoznatim žrtvama mučenja pružana je u pravilu u Prihvatilištu za tražitelje azila u Kutini i Zagrebu (Dodatni kapaciteti, hotel Porin) te u Prihvatnom centru za strance u Ježevu.

U odnosu na potencijalne žrtve mučenja organizirana su i medicinska vještačenja (1 medicinsko i 2 psihijatrijska vještačenja provedena u postupku pred MUP-om), u svrhu rane identifikacije žrtava mučenja i reguliranje njihovog statusa, kao i njihovog upućivanje u institucije gdje im je moguće pružiti pomoć i rehabilitaciju. U razmatranju slučajeva sudjelovao je Odbor koji je osnovao HPC 2010., sastavljen od stručnjaka različitih profila koji odlučuju o potrebi pravne ili psihosocijalne zaštite za pojedine osobe.

HPC je nastavio organizirati redovite sastanke aktera u sustavu azila (3 Koordinacije za azil, za ukupno 66 sudionika), 24. ožujka, 26. rujna i 14. prosinca 2011. na sljedeće teme:

razmjena informacija o aktivnostima u sustavu azila u 2010. godini; otvorena pitanja i postojeći problemi u praksi u integraciji azilanata i osoba pod supsidijarnom zaštitom (stjecanje državljanstva, školovanje, stanovanje); migracijski trendovi u Republici Hrvatskoj.

U 2011. nije primljena niti jedna stranka s uputnicom za pružanje besplatne pravne pomoći te su Ministarstvu pravosuđa vraćena sva sredstva namijenjena za tu svrhu.

2. Monitoring rada tijela javne vlasti (cilj: doprinošenje primjeni načala zakonitosti i dobrog upravljanja u postupanju tih tijela)

U 2011. promijenjen je sadržaj aktivnosti border monitoringa, u usporedbi s 2010. godinom. Naime, u izvještajnoj godini postupanje policijskih službenika za nezakonite migracije pratilo se putem uvida u spise o postupanju s migrantima zatečenim u nezakonitom ulasku ili boravku u RH, na području pet policijskih uprava: zagrebačke, primorsko-goranske, varaždinske, dubrovačko-neretvanske i vukovarsko-srijemske. Uvidom u spise promatrana je mogućnost pristupa postupku azila i provedba bilateralnih sporazuma o readmisiji, a posredno i rad policijskih službenika MUP-a nadležnih za nadzor državne granice i suzbijanje nezakonitih migracija u odnosu na postupanje prema nezakonitim migrantima i omogućavanje pristupa sustavu azila svim osobama kojima je potrebna međunarodna zaštita. Aktivnosti su se izvodile na temelju tripartitnog sporazuma o suradnji (MUP, UNHCR i HPC). Projektne aktivnosti je pratio i usmjeravao Savjetodavni odbor sastavljen od predstavnika iz svake od tri partnerske organizacije. O provedenim promatranjima pravnice HPC-a su sastavljale izvještaje koje je raspravljao Savjetodavni odbor te ujedno donosio preporuke za rješavanje uočenih problema.

U 2011. pregledano je 125 spisa kojima su bile obuhvaćene 264 osobe od ukupno 1.778 uhićenih nezakonitih migranata u razdoblju od početka travnja do kraja prosinca 2011.

Takvim aktivnostima ostvaren je uvid predstavnika civilnog društva u postupanje policijskih službenika MUP RH prema nezakonitim migrantima i tražiteljima azila. Ujedno tako nastavljena suradnja s MUP-om RH i nadalje predstavlja jedinstveni oblik javno - privatnog partnerstva između tijela javne vlasti i nevladine organizacije za zaštitu ljudskih prava u RH.

Promatranje rada tijela državne vlasti također je ostvarivano i tijekom rada sa strankama u pružanju pravne pomoći, kada se na uočene nepravilnosti reagira upozorenjem nadležnog tijela i/ili korištenjem pravnih sredstava.

3. Pravna edukacija (cilj: doprinošenje širenju pravnog znanja i stvaranju neovisne i visoko profesionalne pravne struke)

U sklopu aktivnosti usmjerenih na pravnu edukaciju u 2011. godini izdvajamo sljedeće:

- edukaciju predstavnika OCD-a u području antidiskriminacijskog zakonodavstva, i to ponajprije pravnika, ali i onih aktivno uključenih u javno zagovaranje. U suradnji s *Human European Consultancy* razvijen je kurikulum, pripremljeni materijali i izlaganja na seminaru o podizanju svijesti u području jednakosti i suzbijanja diskriminacije. Nacionalni ekspertni tim vodio je prof. Potočnjak, a sudjelovale su i doc. Grgurev i as. Grgić, s Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, a u jednom segmentu timu se priključio i prof. Dika. Na seminaru održanom 17. i 18.11.2011. sudjelovalo je 15 predstavnika OCD-a te predstavnici ureda Pučkog pravobranitelja i posebnih pravobranitelja. Na temelju evaluacija sudionika, seminar je ocijenjen uspješnim. Predviđeno je održavanje još jednog seminara u 2012. te završna konferencija na kojoj će sudjelovati predstavnici svih zemalja koje su sudjelovale u tom Projektu (sve članice EU). Sadržaj seminara koncipiran je kao produblivanje osnovnih znanja u primjeni antidiskriminacijskog zakonodavstva, ali i stjecanje vještina za javno zagovaranje u području suzbijanja diskriminacije.

U 2011. razvijan je projekt u suradnji s *Equal Rights Trust* i udrugom HOMO iz Pule, također u odnosu na edukaciju u području antidiskriminacijskog zakonodavstva, a polazeći od dosadašnjih iskustava i rezultata HPC-a u takvoj edukaciji. U okviru projekta pripremali su se treninzi za pravnike i aktiviste u 2012., ali i osnivanje Foruma za jednakost. Treninzi su usmjereni na stjecanje znanja i vještina za stratešku litigaciju, a Forum će predstavljati platformu za okupljanje OCD-a na aktivnostima usmjerenim na suzbijanje diskriminacije. Ekspertni tim sastavljen je od Mihajla Dike, Olge Jelčić, Ranka Marijana, Dejana Palića i Srđana Dvornika.

- edukaciju policijskih službenika i pravnika/ca u području zaštite temeljnih ljudskih prava i prava izbjeglica te tehnika monitoriranja postupanja policijskih službenika (6 seminara za policijske službenike za nezakonite migracije, i to PU Vukovarsko-srijemske, 6. srpnja 2011. u Vinkovcima; PU Dubrovačko-neretvanske, 13. srpnja 2011. u Dubrovniku; PU Splitsko-dalmatinske, 14. srpnja 2011. u Splitu; PU Istarske, 20. srpnja 2011. u Puli; PU Koprivničko-križevačke i PU Virovitičko-podravske, 31. kolovoza 2011. u Koprivnici; te PU Karlovačke, 14. rujna 2011. u Karlovcu);

- edukaciju studenata Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, katedra Upravno pravo, na temu „Pravo azila“ (vježbe u trajanju od ukupno 12 nastavnih sati, za ukupno 96 studenata) – 25. studenoga te 2. i 9. prosinca 2011.,

- edukaciju studenata novinarstva Fakulteta političkih znanosti Sveučilišta u Zagrebu (radionica „Azil i migracije u RH“, za ukupno 64 studenta), 13. prosinca 2011.

U pravnoj edukaciji, pored ekspertnih suradnika HPC-a, aktivno su sudjelovale i djelatnice HPC-a, kako u koncipiranju edukacije, tako i u izlaganju tema i vođenju radionica.

4. Javne politike (cilj: doprinošenje kvaliteti javnih politika Vlade RH te regionalnih i lokalnih samoupravnih jedinica za unaprijeđenje općeg dobra)

Aktivnosti usmjerene na javne politike i u 2011. godini uključivale su redovno praćenje europskih migracijskih politika te politika reformi javnoga sektora.

III. Aktivnosti usmjerene na jačanje kapaciteta HPC-a, razvoj suradnje i povećanje vidljivosti HPC-a na nacionalnoj, regionalnoj i međunarodnoj razini

U 2011. HPC je stekao status *National Focal Point* u RH Agencije Europske unije za temeljna prava (FRA) i sklopio okvirni ugovor s tom Agencijom o pružanju konzultantskih usluga (pružanje informacija, izrada izvještaja i provođenje istraživanja u RH u odnosu na temeljna prava). HPC je na natječaju izabran na temelju ponude koju je pripremio u suradnji s Pučkim pravobraniteljem i Institutom za društvena istraživanja. U tom statusu, HPC je izradio godišnji izvještaj o stanju ljudskih prava u RH te priprema *ad hoc* informacije i izrađuje analize u pojedinim užim područjima koje uključuju pregled institucionalnog i zakonodavnog okvira i politika te analizu podatka prikupljenih od tijela javne vlasti na nacionalnoj razini. Tako su u pripremi informacije i analize o sudjelovanju djece u terenskim istraživanjima, o pravnim mehanizmima u zaštiti osobnih podataka te o (ne)institucionalnoj podršci žrtvama kaznenih djela. Navedeni status omogućuje HPC-u s jedne strane aktivno sudjelovanje u izradi izvještaja koje FRA priprema i podnosi nadležnim institucijama EU; s druge omogućuje vidljivost HPC-a na europskoj razini, što će nesumnjivo doprinijeti pozicioniranju HPC-a na europskoj nevladinoj sceni; a s treće omogućuje sustavnija istraživanje stanja ljudskih prava u pojedinim područjima. Za pripremu godišnjeg izvještaja, na sastanku u Beču u rujnu 2011. sudjelovale su predstavnice HPC-a.

HPC se u 2011. uključio u Forum civilnog društva Dunavske strategije (*Danube Strategy Civil Society Forum*) osnovanog u svrhu provođenja konzultacija i projekata Europske unije s organizacijama civilnog društva te poticanje njihove međusobne suradnje. Radi se o regionalnoj strategiji EU usmjerenoj na konsolidiranje utjecaja EU u području i starih i novih članica Unije te zemalja kandidatkinja u odnosu na gospodarstvo, okoliš, ljudske resurse i sigurnost. Projekti u okviru Strategije početi će se financirati od 2014., pa je ovakvo rano uključivanje HPC u rad Foruma nužna pretpostavka za aktivno djelovanje u okviru Strategije u budućnosti, no također pridonosi povećanju naših znanja i kruga potencijalnih partnera.

Nastavak aktivnog djelovanja HPC-a u ECRE mreži i nadalje doprinosi vidljivosti našeg djelovanja u području azila i migracija na europskoj razini. Također, razmjena informacija u okviru mreže utječe i na kvalitetnije djelovanje na nacionalnoj razini. HPC je sudjelovao na Godišnjoj skupštini ECRE, održanoj 12.-14. listopada 2011. na Malti. Također, u 2011. HPC se priključio ELENA mreži, sastavljenoj od pravnik praktičara u području azila i migracija, što će dodatno unaprijediti naša znanja i vještine u ovom području. HPC je imenovao svoga koordinatora za ELENA mrežu koji će aktivno sudjelovati u radu mreže. Nadalje, HPC se uključio i u ECRE Core Group za vanjsku dimenziju azila i migracija, što će također doprinijeti vidljivosti HPC-a, ali i omogućiti stavljanje na dnevni red određenih pitanja od nacionalnog interesa.

U okviru border monitoringa HPC je u 2011. počeo razvijati i regionalnu komponentu koja vodi ka institucionalizaciji odnosa s partnerskim organizacijama iz Slovenije i Srbije.

HPC je pripremio nacionalni izvještaj "Civil society: the sole defender of the public interest" za *Social Watch Report 2011: Sustainable Development*. Sudjelovanje treću godinu za redom u pripremi ovog međunarodnog izvještaja također doprinosi našem aktivnom sudjelovanju na nadnacionalnim razinama.

Pored navedenog, HPC je sudjelovao na raznim treninzima, seminarima i skupovima, na međunarodnom i nacionalnom nivou.

Nastavljena je suradnja s Pravnom klinikom Pravnog fakulteta u Zagrebu u okviru koje grupe studenata (5-9 studenata) surađuju s pravicama HPC-a u pripremi informacija za pružanje pravne pomoći i zastupanje tražitelja azila u postupku pred MUP-om, prikupljajući podatke o

zemlji podrijetla i analizirajući pravne dokumente povezane sa slučajem koji grupa obrađuje.

Također, HPC je kontinuirano radio na koncipiranju i razvoju novih i *follow up* aktivnosti/projekata u sklopu postojećih programa i za 2012. godinu. Osigurana je potpora za nastavak provedbe *border monitoringa* u 2012. godini; nastavak aktivnosti u području zaštite ranjivih skupina – tražitelji azila, azilanti, stranci pod supsidijarnom zaštitom, žrtve mučenja, za nastavak aktivnosti pravne edukacije u području antidiskriminacijskog zakonodavstva kao i za aktivnosti usmjerene na razvoj HPC-a. Za natječaje u okviru IPA programa pripremljena su tri prijedloga projekata (dva su odbijena, a jedan je u postupku). Pripremljeni su i prijedlozi projekata za Krizni fond Otvorenog društva i *Balkan Trust for Democracy*, koji su odbijeni.

IV. Zaključno

Iako možemo reći da je okruženje u kojem je HPC djelovao u izvještajnoj godini pogoršano u odnosu na 2010., HPC je u 2011. osigurao nastavak svoga djelovanja u području azila i migracija te suzbijanja diskriminacije, održao rad Pravnog savjetovišta, ojačao svoje kapacitete te osigurao sredstva za nastavak svojih aktivnosti i u 2012. godini.

Ono što smatramo važnim iskorakom za daljnju održivost HPC-a jest uključivanje u institucionalne strukture EU, tj. stjecanje statusa *National Focal Point* Agencije Europske unije za temeljna prava (FRA), što omogućuje pozicioniranje HPC-a kao prepoznatljive organizacije i potencijalnog hrvatskog partnera u novim inicijativama na regionalnoj i europskoj razini čime će biti uvjetovano podnošenje prijedloga na EU fondove nakon pristupanja Uniji.

Prilozi:

1. Izvještaj po projektu o pružanje besplatne pravne pomoći tražiteljima azila u 2011. (UNHCR)
2. Izvještaj po projektu border monitoringa (MATRA KAP program Ministarstva vanjskih poslova Kraljevine Nizozemske)
3. Izvještaj po projektu o zaštiti žrtva mučenja među ranjivim skupinama migranata (UNVFVT)
4. Izvještaj po institucionalnoj potpori za 2011. (Nacionalna zaklada za razvoj civilnog društva)

5. Izvještaj o korištenju sredstva za pružanje besplatne pravne pomoći (Ministarstvo pravosuđa)

Napomena:

U priloge za sada nije moguć uvid, dok se s partnerima/financijerima ne dogovori njihova javna objava (nap. ur.).

Agata Račan, v.r.
predsjedica HPC-a